

بررسی مسائل اجتماعی محله اوغلی تبریز

گزارش ۲۰-۵-۲۳۰

شماره: ۱۱۵-۶/م/پ | تاریخ: ۱۴۰۵/۴/۲۲

 RCTABRIZ . IR

 RCTABRIZ_IR

 RCTABRIZ

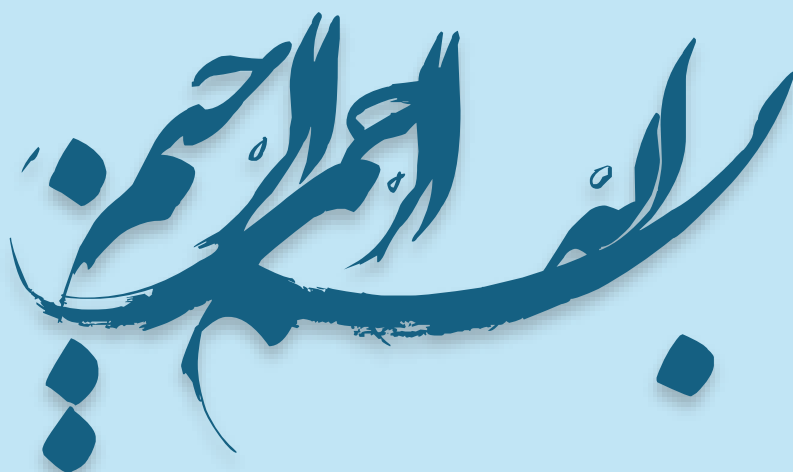
 RCTABRIZ

 RCTABRIZ

 RCTABRIZ

 RCTABRIZ

متن (PDF) از طریق سایت مرکز به نشانی rctabriz.ir قابل دریافت است.
آدرس: بزرگراه پاسداران، ورودی فرشته جنوبی، ساختمان شورا، ضلع شرقی

عنوان اصلی: بررسی مسائل اجتماعی محله اوغلی تبریز

عنوان فرعی:

پدیدآور: سعید مبین شهیر

ناظر: معاونت پژوهشی مرکز

نوع و شماره گزارش: یادداشت (۲۰-۵-۲۳)

شماره: ۱۱۵-۶/م/پ | **تاریخ:** ۱۴۰۵/۴/۲۲

متن (PDF) از طریق سایت مرکز قابل دریافت است

دریافت نظر و پیشنهاد: rctabrizz@gmail.ir | ۰۴۱-۴۱۵۱۰۴۱۲

آدرس: بزرگراه پاسداران، ورودی فرشته جنوبی، ساختمان شورا، ضلع شرقی طبقه اول

بررسی مسائل اجتماعی محله اوغلی تبریز

شماره: ۱۱۵-۶/م/پ

تاریخ: ۱۴۰۵/۴/۲۲

حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مرکز پژوهش‌های شورای شهر تبریز است.
متن (PDF) از طریق سایت مرکز به نشانی rctabriz.ir قابل دریافت است.
آدرس: بزرگراه پاسداران، ورودی فرشته جنوبی، ساختمان شورا، ضلع شرقی طبقه اول

۱- چکیده

گزارش حاضر با هدف شناسایی و تحلیل مسائل اجتماعی محله اوغلی، یکی از مناطق پیرامونی کلان شهر تبریز، انجام شده است. اوغلی از نظر ترکیب جمعیتی و کالبدی، محله‌ای است که از یک سو دارای جمعیتی متنوع از ساکنان بومی و مهاجران درون‌استانی بوده و از سوی دیگر، با کمبودهای محسوس در زیرساخت‌ها و خدمات شهری مواجه است. داده‌های این گزارش از طرح «شناسایی مسائل اجتماعی به تفکیک محلات تبریز» با اجرای رحیم یوسفی/اقدام استخراج و پس از بازبینی، با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تحلیل کمی قرار گرفت. پرسش‌نامه ساخت یافته شامل نوزده شاخص عینی از وضعیت اجتماعی و شهری و سه متغیر ذهنی رضایت، احساس خجالت و تمایل به تغییر محل سکونت و متغیرهای جمعیت‌شناختی بود. میانگین مدت اقامت در تبریز ۲۱/۶ سال و در محله اوغلی حدود ۱۰ سال برآورد شد. بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان کمتر از ۱۰ سال سابقه سکونت دارند که نشانگر حضور جمعیت تازه‌وارد و جریان مداوم مهاجرت درون‌شهری است. حدود ۶۰ درصد از پاسخ‌دهندگان متولد تبریز و ۱۸ درصد متولد شهرستان ورزقان‌اند که بیانگر سهم بالای مهاجرت از شهرهای درون استان است. در بعد ذهنی، شاخص رضایت از زندگی در محله با میانگین ۴/۵ از ۵، احساس خجالت با میانگین حدود ۲ و تمایل به تغییر محل سکونت با میانگین حدود ۲ نشان می‌دهد که سطح تعلق محلی و رضایت ذهنی بالاست و بیشتر ساکنان از معرفی محله خود احساس خجالت ندارند. تحلیل آسیب‌های اجتماعی محله اوغلی نشان می‌دهد این محله با نمره ۴۴ از ۷۶ در سطح متوسط از نظر شدت مسائل اجتماعی قرار دارد. از میان ۱۹ شاخص، ۱۲ شاخص در وضعیت مطلوب تا نسبتاً مطلوب و چهار شاخص شامل سرمایه اجتماعی، امنیت

ذهنی، ظاهر ساختمان‌ها و وجود حیوانات شهری در وضعیت بحرانی هستند. این نتایج حاکی از آن است که با وجود عملکرد مناسب خدمات شهری و زیرساخت‌ها، محله با ضعف در اعتماد اجتماعی، احساس ناامنی ذهنی و فرسودگی کالبدی روبه‌روست. در نتیجه، توسعه محله اوغلی مستلزم رویکردی اجتماع‌محور و اعتماد‌محور است تا با بازسازی روابط همسایگی، ارتقای امنیت روانی و بهسازی کالبدی، زمینه افزایش انسجام اجتماعی و تاب‌آوری شهری فراهم شود.

کلمات کلیدی: اوغلی، تبریز، مسائل اجتماعی.

۲- مقدمه

محله اوغلی به‌عنوان یکی از مناطق پیرامونی تبریز، واجد ویژگی‌های خاص اجتماعی و فضایی است. این محله از یک سو دارای جمعیتی ترکیبی از ساکنان بومی و مهاجران درون‌استانی است و از سوی دیگر، از لحاظ زیرساخت شهری و خدمات عمومی با کمبودهای محسوس مواجه است. برای تهیه گزارش، داده‌های خام مربوط به محله اوغلی از طرح پژوهشی «شناسایی مسائل اجتماعی به تفکیک محلات در کلان‌شهر تبریز» با اجرای رحیم یوسفی/اقدام، استخراج، پالایش و تحلیل شده است. تمرکز این گزارش بر بررسی نوزده متغیر کلیدی در حوزه مسائل اجتماعی محلات و سه شاخص مربوط به علاقه‌مندی به محله است که هر یک به‌صورت درصدی تحلیل شده است؛ از این منظر، گزارش علمی حاضر در زمره گزارش‌های کاربردی قرار می‌گیرد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد، میانگین مدت اقامت در تبریز ۲۱/۶ سال برآورد شده که توزیع آن به سمت اقامت‌های طولانی‌تر تمایل دارد. با این حال، بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان کمتر از ۱۰ سال است که در محله ساکن‌اند؛ این امر نشان‌دهنده جریان مستمر ورود جمعیت جدید و

و زیست محیطی اند. این ترکیب از داده‌ها نشان می‌دهد که محله اوغلی با وجود برخورداری از خدمات شهری و ثبات نسبی در حوزه‌های فیزیکی، در ابعاد اجتماعی و روانی با نارسایی‌هایی روبه‌روست. شکاف میان کیفیت کالبدی نسبتاً خوب و وضعیت اجتماعی شکننده، مهم‌ترین چالش پیش روی توسعه محله است. از این رو، مدیریت شهری تبریز باید با اتخاذ رویکردی اعتمادمحور و اجتماع‌محور، به بازسازی روابط همسایگی، ارتقای احساس امنیت روانی، بهبود سیمای شهری و کنترل مسائل زیست محیطی بپردازد. به کارگیری ظرفیت‌های موجود در میان ساکنان، به‌ویژه سرمایه اجتماعی و شبکه‌های درون محله‌ای، می‌تواند زمینه‌ساز تحقق نوسازی اجتماعی و کالبدی و شکل‌گیری محله‌ای با انسجام و تاب‌آوری پایدار شود.

۳- یافته‌ها

مدت اقامت در شهر تبریز

داده‌ها نشان می‌دهد ساکنان اوغلی حداقل ۴ و حداکثر ۶۳ سال است که ساکن تبریز هستند. بر همین اساس:

جدول شماره ۱- طبقه‌بندی مدت اقامت در شهر تبریز

بازه اقامت	حدود سال	فراوانی	درصد
کوتاه مدت	۱۰-۴ سال	۷	۲۵
میان مدت	۲۵-۱۲ سال	۱۱	۳۹
بلند مدت	۶۳-۲۷ سال	۱۰	۳۶

میانگین اقامت ساکنان اوغلی در تبریز حدود ۲۱/۶ سال، با تمرکز داده‌ها در بازه ۱۰ تا ۲۵ سال است و توزیع به سمت اقامت‌های طولانی متمایل است.

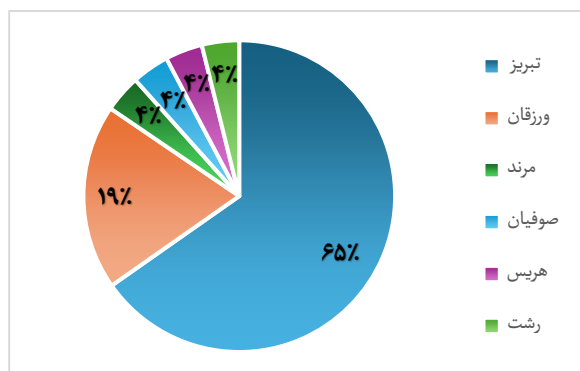
۳-۱- مدت اقامت در محله

بررسی داده‌ها نشان می‌دهد بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان (حدود ۵۷ درصد) کمتر از ۱۰ سال است که در محله ساکن‌اند، یعنی جمعیت نسبتاً تازه‌وارد در محله زیاد است. حدود یک‌چهارم (۲۵ درصد) بیش از ۲۰ سال سابقه

در نتیجه تغییرات اجتماعی سریع در ساختار محلی است. از منظر اجتماعی، اوغلی نمونه‌ای از محله‌هایی است که با وجود ضعف کالبدی و کمبود خدمات شهری، از سرمایه اجتماعی بالا برخوردارند. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که شاخص‌های رضایت از زندگی، احساس خجالت از محله و تمایل به تغییر محل سکونت با یکدیگر همبستگی معناداری دارند و بازتاب‌دهنده نوعی هویت محلی مثبت و احساس تعلق مکانی هستند. با وجود آنکه سطح درآمد و تحصیلات ساکنان در محدوده پایین‌تر از میانگین شهری قرار دارد، سطح رضایت ذهنی از محله بالاتر از انتظار است به گونه‌ای که میانگین رضایت از محله ۴/۵ از ۵ گزارش شده است. بر اساس بررسی ۱۹ شاخص عینی مرتبط با وضعیت اجتماعی و کالبدی محله اوغلی، مجموع نمره به دست آمده (۴۴ از ۷۶) نشان می‌دهد که این محله از نظر شدت مسائل اجتماعی در سطح متوسط قرار دارد. از میان شاخص‌ها، ۱۲ مورد در وضعیت مطلوب تا نسبتاً مطلوب، پنج شاخص در حد میانه و دو شاخص در وضعیت بحرانی ارزیابی شده‌اند. شاخص‌های خدمات عمومی شهرداری، وضعیت بهداشتی، مسائل ترافیکی، آلودگی صوتی، جرایم مشهود، مسائل پارک محله، مکان‌های ناامن، محله مناسب برای کودکان و معلولان و آمادگی در برابر بلایای طبیعی حاکی از شرایط نسبتاً پایدار در حوزه زیرساخت‌های شهری و محیط زیست محلی هستند.

در مقابل، شاخص‌های سرمایه اجتماعی، امنیت ذهنی، ظاهر ساختمان‌ها و وجود حیوانات شهری وضعیت نامطلوبی دارند که نشان‌دهنده ضعف در اعتماد اجتماعی و انسجام محلی، افزایش احساس ناامنی روانی، فرسودگی کالبدی و ناکارآمدی در مدیریت زیست محیطی است. همچنین شاخص‌های احساس نابرابری، انحرافات ارزشی و رفتاری، محله سبز و محله مناسب برای سالمندان در سطح میانه قرار دارند و بیانگر نوعی آسیب‌پذیری اجتماعی

رشت) در مجموع کمتر از ۲۰٪ هستند و بیشتر جنبه پراکنده یا موردی دارند.

نمودار شماره ۲- محل تولد

غلبه متولدین تبریز نشان می‌دهد نمونه مورد مطالعه عمدتاً بومی شهری است. نسبت قابل توجه متولدین ورزقان (و تا حدی مرند و صوفیان) نشانه‌ای از مهاجرت درون استانی به تبریز است؛ یعنی تبریز به عنوان قطب اشتغال، تحصیل و خدمات عمل می‌کند؛ از طرفی، مهاجران به تبریز عمدتاً در مناطقی که قیمت زمین ارزان‌تر است ساکن می‌شوند؛ این مناطق در حاشیه شهر قرار دارند.

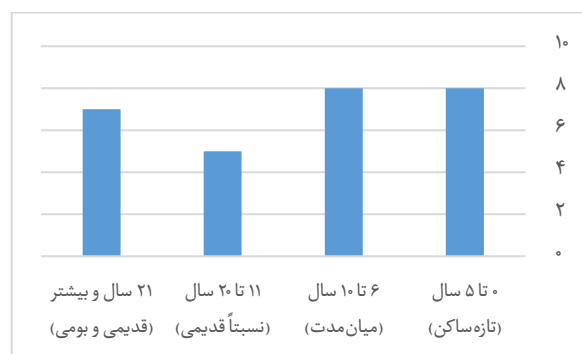
۳-۳- سطح رضایت از زندگی در محله

رضایت از محله به صورت یک سؤال کلی و در طیف لیکرت ۵ سطحی از ساکنان پرسیده شد؛ ۶۱ درصد از پاسخ‌دهندگان رضایت بسیار بالایی (۵ از ۵) از زندگی در محله دارند و میانگین ۴٫۵ نشان‌دهنده ارزیابی مثبت و قوی نسبت به کیفیت زندگی در محله است. تنها (۷٪) نارضایتی نسبی نشان داده‌اند. این داده‌ها معمولاً در محله‌هایی دیده می‌شود که احساس تعلق بالا دارند. باتوجه به داده‌ها، رضایت عمومی بسیار بالاست؛ بیشتر پاسخ‌دهندگان گزینه ۵ را انتخاب کرده‌اند؛ اما برای تأیید‌پذیری بیشتر باید سایر متغیرها نیز بررسی شوند.

سکونت دارند که می‌توان آنها را ساکنان بومی و قدیمی محله دانست. پراکندگی زیاد (کمتر از یک سال تا ۵۷ سال) نشان‌دهنده هم‌زیستی بین نسل‌های مختلف است؛ از تازه‌ساکنان گرفته تا خانواده‌هایی که چند دهه در همان‌جا مانده‌اند؛ این ساختار معمولاً در محله‌هایی دیده می‌شود که هم‌زمان فرصت سکونت جدید (مثلاً ساخت‌وساز یا توسعه شهری) و هسته قدیمی جمعیتی دارند.

جدول شماره ۲- طبقه‌بندی بازه اقامت در محله

بازه اقامت در محله	فراوانی	درصد
۰ تا ۵ سال (تازه‌ساکن)	۸	۲۸٫۶
۶ تا ۱۰ سال (میان‌مدت)	۸	۲۸٫۶
۱۱ تا ۲۰ سال (نسبتاً قدیمی)	۵	۱۷٫۹
۲۱ سال و بیشتر (قدیمی و بومی)	۷	۲۵
جمع کل	۲۸	۱۰۰

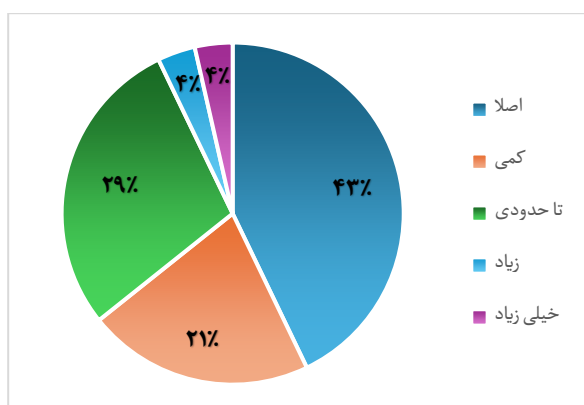

نمودار شماره ۱- طبقه‌بندی بازه اقامت در شهر تبریز

۳-۲- محل تولد

داده‌ها نشان می‌دهد بیش از ۶۰٪ از پاسخ‌دهندگان متولد تبریز هستند. حدود ۱۸٪ متولد ورزقان هستند؛ اما در اوغلی ساکن‌اند که نشان‌دهنده سهم قابل‌توجهی از مهاجران نزدیک به تبریز است. سایر مناطق (مرند، صوفیان، هریس،

احساس شرمندگی از محله	فراوانی	درصد	درصد فراوانی
کمی	۶	۲۱,۴	۶۴,۳
تا حدودی	۸	۲۸,۶	۹۲,۹
زیاد	۱	۳,۶	۹۶,۴
خیلی زیاد	۱	۳,۶	۱۰۰
کل	۲۸	۱۰۰	

نمودار شماره ۴- خجالت زدگی از محله

۳-۵- تمایل به تغییر محله

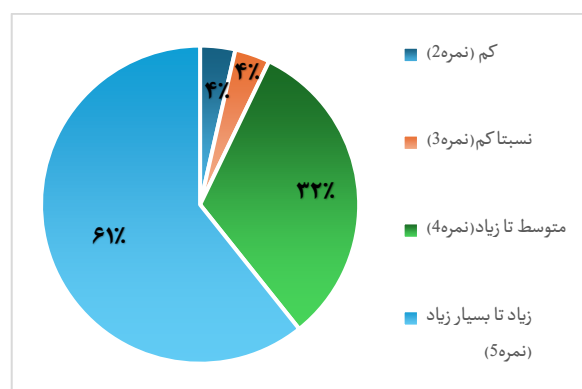
بیش از ۷۰٪ از پاسخ دهندگان گزینه های ۱ و ۲ را برگزیده اند، یعنی تمایل پایینی به تغییر محل سکونت دارند. فقط ۳,۶ درصد تمایل شدید به جابه جایی دارد. میانگین ۲ به معنای رضایت نسبی از شرایط فعلی و ثبات مکانی بالاست. هیچ پاسخ دهنده ای گزینه ۴ را انتخاب نکرده که نشانه نبود تمایل آشکار به مهاجرت درون استانی یا درون شهری است.

جدول شماره ۵- تمایل به تغییر محله

تمایل به تغییر محله	فراوانی	درصد	درصد فراوانی
اصلاً	۱۱	۳۹,۳	۳۹,۳
کمی	۹	۳۲,۱	۷۱,۴
تا حدودی	۷	۲۵	۹۶,۴
زیاد	۰	۰	۹۶,۴
خیلی زیاد	۱	۳,۶	۱۰۰
کل	۲۸		

جدول شماره ۳- سطح رضایت از زندگی در محله

سطح رضایت	فراوانی	درصد	درصد فراوانی
کم (نمره ۲)	۱	۳,۶	۳,۶
نسبتاً کم (نمره ۳)	۱	۳,۶	۷,۱
متوسط تا زیاد (نمره ۴)	۹	۳۲,۱	۳۹,۳
زیاد تا بسیار زیاد (نمره ۵)	۱۷	۶۰,۷	۱۰۰
کل	۲۸	۱۰۰	

نمودار شماره ۳- سطح رضایت از زندگی در محله

۳-۴- خجالت زدگی از محله

۶۴ درصد از پاسخ دهندگان با انتخاب گزینه های ۱ و ۲ بیان کرده اند هیچ احساس خجالت ندارند یا فقط اندکی این احساس را از محله خود دارند. تنها ۷٪ احساس زیاد و کاملاً شرمنده بودن را گزارش کرده اند. در مقابل، حدود ۲۹٪ تا حدودی چنین احساسی دارند. این داده ها نشان می دهد که تصویر ذهنی ساکنان از محله خود مثبت است و اغلب از معرفی آن به دیگران ابایی ندارند. درصد پایین احساس خجالت (زیر ۱۰٪) نشانه هویت مکانی تثبیت شده، غرور محلی، و تعلق اجتماعی بالاست.

جدول شماره ۴- خجالت زدگی از محله

احساس شرمندگی از محله	فراوانی	درصد	درصد فراوانی
اصلاً	۱۲	۴۲,۹	۴۲,۹

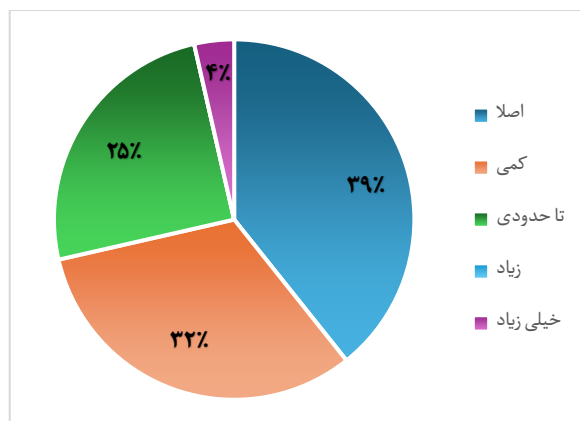
آلودگی صوتی، ظاهر ساختمان محله‌ها، مکان‌های ناامن، محله مناسب برای کودکان، محله مناسب برای سالمند، محله مناسب برای معلولان، محله سبز، وجود حیوانات شهری و آمادگی محله در برابر بلایای طبیعی با مینیمم نمره ۱۹ و حداکثر نمره ۷۶ (با لحاظ نمرات هر شاخص بین ۱-۴) و افزایش نمرات به معنی افزایش مسائل اجتماعی، نشان می‌دهد که:

۱. شاخص سرمایه اجتماعی از متغیرهای اعتماد و تعاملات اجتماعی تشکیل شده است و نمره ۴ را به خود اختصاص داده است. این عدد نشان می‌دهد که سطح اعتماد میان اهالی، همکاری در امور جمعی و انسجام اجتماعی پایین است و ضعف در پیوندهای همسایگی موجب کاهش سرمایه اجتماعی محله شده است.

۲. شاخص احساس نابرابری از متغیرهای احساس فاصله طبقاتی، ثروتمند شدن ثروتمندان و فقیر شدن فقرا و نابرابری در تحرک اجتماعی تشکیل شده و با نمره ۳ بیانگر وجود احساس تبعیض در سطح متوسط است؛ به گونه‌ای که مردم تفاوت‌های اقتصادی را حس می‌کنند، اما این احساس هنوز به بی‌اعتمادی گسترده منجر نشده است.

۳. شاخص رضایت از زندگی بر اساس متغیرهای رضایت از زندگی کنونی، رضایت مالی، احساس شادمانی، امید به آینده کشور و تأمین مایحتاج خانواده با درآمد فعلی، نمره ۲ دارد که بیانگر رضایت نسبی از زندگی و وضعیت اقتصادی است؛ هرچند مشکلات معیشتی و فشار روانی در بخشی از خانواده‌ها وجود دارد.

۴. نمره انحرافات ارزشی و رفتاری که از وجود معتاد با ظاهر نامناسب در محله، تجمع اراذل و اوباش در سر کوچه‌ها، سگ گردانی در کوچه‌ها و محله‌ها، شیراز موتور و ماشین‌ها در محله، درگیری همسایه‌ها با یکدیگر، دعوا و نزاع‌هایی که از چاقو استفاده شده باشد، بطری‌های پر از ادرار در محله، تغییر جنسیت در محله، ازدواج زودرس

نمودار شماره ۵ - تمایل به تغییر محله

۳-۶- مقایسه و بررسی سه متغیر مکمل

مقایسه داده‌های تمایل به تغییر محله، خجالت‌زدگی از محله و سطح رضایت از محله نشان می‌دهد وقتی رضایت از زندگی در محله زیاد باشد، ساکنان معمولاً از معرفی محله خود خجالت نمی‌کشند؛ در نتیجه تمایل چندانی به جابه‌جایی ندارند. هر سه شاخص در این نمونه چنین الگویی را نشان می‌دهند؛ یعنی یک پیوستگی در نگرش مثبت نسبت به محل سکونت وجود دارد.

جدول شماره ۶- الگوی مقایسه‌ای بین سه متغیر

شاخص	جهت	میانگین	نتیجه
رضایت	مثبت	بسیار بالا (میانگین حدود ۴/۵ از ۵)	احساس رضایت عمومی قوی
شرمندگی	منفی	پایین (میانگین حدود ۲ از ۵)	شرمندگی اندک، هویت محلی مثبت
تمایل به تغییر محله	منفی	پایین (میانگین حدود ۲ از ۵)	تمایل پایین به مهاجرت از محله

۴- بررسی و تحلیل آسیب‌های اجتماعی محله

بررسی ۱۹ مقیاس سرمایه اجتماعی، احساس نابرابری، رضایت از زندگی، انحرافات ارزشی و رفتاری، جرایم مشهود، خدمات عمومی شهرداری، امنیت ذهنی محله، وضعیت بهداشتی محله، مسائل ترافیکی، مسائل پارک محله‌ها،

جای پارک و تصادفات تشکیل شده است، نمره ۱ دارد و بیانگر روانی نسبی عبور و مرور در محله است.

۱۰. شاخص مسائل پارک محله از متغیرهایی مانند امنیت فضاهای سبز، حضور افراد نابهنجار، فروش مواد، وجود تجهیزات بازی و احساس امنیت کودکان تشکیل شده و با نمره ۲ نشان می‌دهد که پارک‌های محله وضعیت نسبتاً خوبی دارند؛ اما ایمنی و امکانات تفریحی در همه آنها کافی نیست.

۱۱. شاخص آلودگی صوتی که متغیرهایی مانند صدای وسایل نقلیه، ساخت‌وساز، فروشندگان دوره‌گرد، فعالیت اصناف و صدای مهمانی‌ها را شامل می‌شود، نمره ۱ دارد و نشان‌دهنده محیط نسبتاً آرام و بدون مزاحمت شدید صوتی است.

۱۲. شاخص ظاهر ساختمان‌های محله که متغیرهایی چون وضعیت نما، روشنایی معابر، دیوارنویسی، بناهای رها شده و معابر باریک را در برمی‌گیرد، نمره ۴ دارد و حاکی از فرسودگی کالبدی و سیمای نازیبای شهری است که بهسازی و نوسازی را ضروری می‌سازد.

۱۳. شاخص مکان‌های ناامن که از متغیرهایی مانند زمین‌های خالی، کوچه‌های تاریک، تجمع معتادان و خانه‌های مشکوک تشکیل شده، نمره ۲ دارد و بیانگر وجود پراکنده نقاط ناامن است که در صورت بی‌توجهی می‌تواند گسترش یابد.

۱۴. شاخص محله مناسب برای کودکان که بر اساس متغیرهایی چون وجود زمین بازی، مهدکودک، مدرسه نزدیک و ایمنی عبور کودکان ارزیابی شده، نمره ۲ گرفته و نشان می‌دهد امکانات پایه برای کودکان وجود دارد؛ اما فضاهای بازی و ایمنی در محله کافی نیست.

۱۵. شاخص محله مناسب برای سالمندان با نمره ۳ و متغیرهای دردسترس بودن صندلی و نیمکت برای سالمندان، وجود پیاده‌روهای چاله‌دار که باعث افتادن

دختران و بی‌خانمانی به دست آمده است عدد ۳ را نشان می‌دهد و این بدان معناست که ناهنجاری‌های اجتماعی در سطح متوسط وجود دارند و هنوز به بحران تبدیل نشده‌اند، اما نیازمند مدیریت و پیشگیری اجتماعی هستند.

۵. شاخص جرایم مشهود شامل متغیرهایی نظیر سرقت از منزل و خودرو، مصرف و فروش مواد مخدر، رشوه به مأموران، خانه‌های فساد و نزاع‌های منجر به جرح و قتل است که نمره ۲ گرفته و نشان می‌دهد ناامنی پراکنده وجود دارد؛ اما هنوز به سطح بحران نرسیده و امنیت عمومی تا حدی حفظ شده است.

۶. شاخص خدمات عمومی شهرداری که متغیرهایی چون دسترسی به آب شرب، شبکه فاضلاب، وجود نانوایی، ایستگاه اتوبوس، زمین ورزشی، پارک، فرهنگسرا، میدان میوه و تره‌بار، علائم ترافیکی و آنتن‌دهی تلفن همراه را در بر می‌گیرد، نمره یک دارد و این یعنی سطح خدمات شهری مطلوب است و نیازهای اساسی ساکنان در این حوزه تأمین می‌شود.

۷. شاخص امنیت ذهنی محله که از متغیرهایی مانند ارزیابی امنیت، احساس ترس در تردد شبانه، تهدید یا سرقت با زور، امنیت کودکان و امنیت منزل تشکیل شده است، نمره ۴ گرفته و نشان می‌دهد که احساس ناامنی ذهنی در میان مردم بالاست و هرچند جرایم واقعی اندک است، اما ترس از ناامنی و تهدید روانی در فضاهای عمومی وجود دارد.

۸. شاخص وضعیت بهداشتی محله که از متغیرهایی چون وجود سطل زباله کافی، جمع‌آوری به موقع زباله‌ها، نبود بوی نامطبوع و پاکیزگی جوی‌ها تشکیل شده است، نمره ۱ دارد و نشان می‌دهد وضعیت بهداشت عمومی مطلوب است و مدیریت پسماند عملکرد مناسبی دارد.

۹. شاخص مسائل ترافیکی که از متغیرهایی چون تراکم خودروها، وجود پارکینگ، توقف دوبله، درگیری بر سر

اجتماعی قرار دارد. از میان ۱۹ شاخص، ۱۲ شاخص دارای وضعیت مطلوب تا نسبتاً مطلوب (نمره‌های ۱ و ۲)، ۵ شاخص در حد میانه (۳) و ۲ شاخص بحرانی (۴) هستند. این نتایج نشان می‌دهد که محله از نظر زیرساخت‌های شهری، خدمات عمومی و بهداشت محیطی در وضعیت خوبی قرار دارد، اما در زمینه‌هایی مانند سرمایه اجتماعی، امنیت ذهنی، فرسودگی کالبدی و کنترل حیوانات شهری با چالش‌های جدی مواجه است. به‌طور کلی، محله اوغلی از نظر اجتماعی هنوز دارای پیوندها و شناخت همسایگی است، اما برای دستیابی به کیفیت پایدار زندگی شهری لازم است در حوزه‌های کالبدی، زیست‌محیطی و ایمنی سرمایه‌گذاری مدیریتی و مداخله فوری صورت گیرد.

جدول شماره ۷- شاخص‌های آسیب‌های اجتماعی محله اوغلی

شاخص	نمره	جهت
سرمایه اجتماعی	۴	منفی
احساس نابرابری	۳	میانه
رضایت از زندگی	۲	مثبت
انحرافات ارزشی و رفتاری	۳	میانه
جرایم مشهود	۲	مثبت
خدمات عمومی شهرداری	۱	مثبت
امنیت ذهنی محله	۴	منفی
وضعیت بهداشتی محله	۱	مثبت
کل مسائل ترافیکی	۱	مثبت
مسائل پارک محله	۲	مثبت
آلودگی صوتی	۱	مثبت
ظاهر ساختمان محله‌ها	۴	منفی
مکان‌های ناامن	۲	مثبت
محله مناسب برای کودکان	۲	مثبت
محله مناسب برای سالمند	۳	میانه
محله مناسب برای معلولان	۱	مثبت
محله سبز	۳	میانه
وجود حیوانات شهری	۴	منفی
آمادگی محله در برابر بلایای طبیعی	۱	مثبت

سالمندان می‌شود، احترام و تکریم سالمندان در محله، وجود انجمن‌ها، فرهنگسراها و کانون‌های مخصوص سالمندان در محله و ساختمان‌هایی با طراحی فیزیکی نامناسب برای سالمندان در محله نشان می‌دهد سالمندان از امکانات متوسطی برخوردارند اما همچنان با موانع فیزیکی در محیط زندگی مواجه‌اند و خدمات ویژه سالمندان به‌صورت محدود ارائه می‌شود.

۱۶. شاخص محله مناسب برای معلولان که متغیرهایی مانند شیب رمپ‌ها، جانمایی مبلمان شهری، علائم هدایت‌کننده و امکان تردد مستقل را در بر دارد، نمره ۱ دارد و نشان‌دهنده وضعیت مطلوب برای تردد و حضور معلولان در فضاهای عمومی است.

۱۷. شاخص محله سبز با نمره ۳ و متغیرهای وجود سطل‌های تفکیک زباله‌های تر و خشک، حاشیه سبز محله‌ها و رسیدگی مستمر به آنها، هرس و مراقبت (سم‌پاشی) درختان و بلوارهای محله، هدررفت آب عمومی و یا نشستی آب، آلوده بودن هوا و وجود دستگاه سنجش کیفیت هوا در محله نشان می‌دهد پوشش گیاهی و فضای سبز در سطح متوسط وجود دارد، اما نگهداری نامنظم و کم‌توجهی به آلودگی هوا باعث کاهش کیفیت زیست‌محیطی محله شده است.

۱۸. شاخص وجود حیوانات شهری که از متغیرهایی مانند حضور سگ‌های ولگرد، حیوانات موزی و نبود برنامه کنترل زیستی تشکیل شده، نمره ۴ دارد و بیانگر وضعیت نامطلوب و نگرانی زیست‌محیطی در محله است.

۱۹. شاخص آمادگی محله در برابر بلایای طبیعی که از متغیرهایی چون ایمنی سازه‌ها، عرض معابر و مکان‌های اضطراری تشکیل شده، نمره ۱ دارد و نشان می‌دهد که محله از آمادگی نسبی خوبی در برابر بحران‌ها برخوردار است.

بر اساس مجموع نمرات به‌دست آمده (۴۴ از ۷۶)، می‌توان گفت محله اوغلی در سطح متوسط از نظر شدت مسائل

اجتماعی، رویکرد امنیت محور اما اجتماع محور را اجرا کند شامل:

- افزایش روشنایی در معابر فرعی و فضاهای تاریک
- پاک سازی نقاط رها شده و خانه های متروکه
- نصب دوربین های نظارتی در معابر اصلی
- گشت های محلی و حضور اجتماعی نیروهای انتظامی.
- آموزش های "خودمراقبتی شهری" و تقویت ارتباط شهروند و پلیس
- **محور کالبدی و خدمات شهری:** چالش های کالبدی و خدماتی، به ویژه در شاخص ظاهر ساختمان ها (۴) و فرسودگی محله، به همراه کمبود امکانات تفریحی و فضای سبز (نمره ۲ و ۳)، ضرورت اجرای یک طرح بازآفرینی شهری محله محور را برجسته می کند. در این راستا:
- بازسازی نماها و دیوارهای فرسوده با ارائه تسهیلات نوسازی به مالکان
- نورپردازی معابر و حذف دیوارنویسی ها برای ارتقای سیما و هویت بصری
- توسعه و نگهداری فضای سبز، ایجاد باغچه های محلی و پارک های کوچک درون محله ای
- سامان دهی مسیرهای عبور عابر پیاده و ایمن سازی تقاطع ها برای کودکان و سالمندان
- پایش مستمر نظافت شهری و پسماند برای حفظ وضعیت بهداشتی مطلوب
- **محور زیست محیطی و پایداری شهری:** شاخص وجود حیوانات شهری با نمره ۴ از دیگر نقاط بحرانی است. کنترل جمعیت سگ های ولگرد و حیوانات موزی، نیازمند برنامه منسجم زیست محیطی شهری است که شامل:
- همکاری با سازمان های مردم نهاد برای اجرای طرح های مهار انسانی حیوانات

شاخص	نمره	جهت
مجموع کل نمرات	۴۴	-

۵- کاربست مدیریتی

برآیند تحلیل نوزده شاخص نشان می دهد که محله اوغلی با نمره کلی ۴۴ از ۷۶ در سطح متوسط از حیث شدت مسائل اجتماعی قرار دارد. این بدین معناست که محله نه در وضعیت بحرانی، بلکه در وضعیتی بینابینی قرار گرفته که با مداخلات مدیریتی هدفمند می تواند به سوی پایداری اجتماعی و کالبدی حرکت کند. ساختار جمعیتی متنوع، سطح متوسط رضایت از زندگی، و سرمایه اجتماعی آسیب دیده در کنار ضعف های کالبدی و زیست محیطی، تصویری چندوجهی از این محله ارائه می دهد که سیاست گذاری شهری باید بر پایه آن تنظیم شود. از منظر مدیریتی، اصلاح سیاست ها در پنج محور اصلی می تواند به بهبود وضعیت منجر شود:

- **محور اجتماعی فرهنگی:** نمره بالای شاخص سرمایه اجتماعی (۴) و انحرافات ارزشی (۳) نشان می دهد که روابط همسایگی و اعتماد متقابل در وضعیت شکننده قرار دارد. برای ترمیم این وضعیت، مدیریت شهری باید بر تقویت نهادهای میانجی محلی تمرکز کند؛ از جمله:
- راه اندازی خانه های محله با محوریت گفتگوی اجتماعی و همیاری
- برگزاری جشنواره ها و برنامه های فرهنگی محلی برای افزایش تعامل چهره به چهره
- حمایت از انجمن های داوطلبی و شوراهای محلی به منظور ارتقای حس تعلق و مسئولیت جمعی
- **محور امنیت و آرامش روانی:** شاخص امنیت ذهنی با نمره ۴ از بحرانی ترین حوزه هاست. ساکنان از نظر ذهنی احساس ناامنی دارند هرچند میزان واقعی جرم پایین است. بنابراین، لازم است شهرداری با همکاری پلیس و نهادهای

- آموزش شهروندان درباره دفع پسماند و رعایت بهداشت محیط

- پایش مستمر وضعیت فاضلاب و کیفیت هوا
- ایجاد فضای سبز مقاوم به خشکی و آلودگی
- اجرای طرح‌های آموزشی برای آمادگی در برابر بلایای طبیعی

جهت‌گیری مدیریتی کلان: باتوجه به ترکیب نمرات و تحلیل‌ها، جهت‌گیری کلان مدیریت شهری در محله اوغلی باید از مداخله صرف کالبدی به مداخله اجتماع‌محور تغییر جهت دهد. در واقع، در این محله روابط انسانی و همسایگی همچنان ظرفیت اصلی توسعه است. پیشنهاد می‌شود:

- رویکرد توسعه محله‌محور با مشارکت شهروندان در سیاست‌های شهرداری نهادینه شود
- بودجه‌های عمرانی به پروژه‌های اجتماع‌سازی اختصاص یابد
- شورای اجتماعی محله به عنوان حلقه اتصال مردم و مدیریت شهری فعال گردد
- برنامه پایش مستمر برای ارزیابی تغییر شاخص‌ها در بازه‌های زمانی نیم‌ساله طراحی شود.

گزارش حاضر با هدف شناسایی و تحلیل مسائل اجتماعی محله اوغلی، یکی از مناطق پیرامونی کلان‌شهر تبریز، انجام شده است. اوغلی از نظر ترکیب جمعیتی و کالبدی، محله‌ای است که از یک‌سو دارای جمعیتی متنوع از ساکنان بومی و مهاجران درون‌استانی بوده و از سوی دیگر، با کمبودهای محسوس در زیرساخت‌ها و خدمات شهری مواجه است. داده‌های این گزارش از طرح «شناسایی مسائل اجتماعی به تفکیک محلات تبریز» با اجرای رحیم یوسفی‌ا قدم استخراج و پس از بازبینی، با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل کمی قرار گرفت. پرسشنامه ساخت‌یافته شامل نوزده شاخص عینی از وضعیت اجتماعی و شهری و سه متغیر ذهنی رضایت، احساس خجالت و تمایل به تغییر محل سکونت بود. یافته‌ها نشانگر حضور جمعیت تازه‌وارد و جریان مداوم مهاجرت درون‌شهری است.

از میان ۱۹ شاخص، ۱۲ شاخص در وضعیت مطلوب تا نسبتاً مطلوب و چهار شاخص شامل سرمایه اجتماعی، امنیت ذهنی، ظاهر ساختمان‌ها و وجود حیوانات شهری در وضعیت بحرانی هستند. این نتایج حاکی از آن است که با وجود عملکرد مناسب خدمات شهری و زیرساخت‌ها، محله با ضعف در اعتماد اجتماعی، احساس ناامنی ذهنی و فرسودگی کالبدی روبه‌روست. در نتیجه، توسعه محله اوغلی مستلزم رویکردی اجتماع‌محور و اعتمادمحور است تا با بازسازی روابط همسایگی، ارتقای امنیت روانی و بهسازی کالبدی، زمینه افزایش انسجام اجتماعی و تاب‌آوری شهری فراهم شود.

نظر رسمی	اطه‌انظر رسمی مرکز در موارد ارجاعی از طرف شورای اسلامی شهر یا شهرداری تبریز
دیدگاه	دیدگاه مرکز در موارد جاری شهری و نقد عملکرد و فعالیت‌های شهرداری و سایر دستگاه‌های اجرایی
گزارش تخصصی	گزارش تخصصی مستخرج از کمیته‌ها، گروه‌های کانونی یا نشست‌ها
انتقال دانش	ارسال مطالب گزیده شده یا چکیده مطالب و گزارش‌های سایر مراکز پژوهشی یا نشست‌های خارج از مرکز
یادداشت	اطه‌انظر کارشناسی توسط افراد خبره که لزوماً مورد تأیید مرکز نیست
انعکاس	تبیین پیشنهاد، انتظار یا مطالبه کارشناسی یا مردمی
خلاصه مدیریت	خلاصه مدیریتی طرح‌های مطالعاتی انجام شده در مرکز
افکارسنجی	گزارش مستخرج از افکارسنجی عمومی یا موردی
داده‌کاوی	گزارش تولید شده با استفاده از ظرفیت‌های هوش مصنوعی
تجربه مدیریت	گزارش تجربیات حوزه مدیریت شهری سایر شهرهای داخل و خارج کشور یا گزارش تجربه‌نگاری مدیریت شهری
پرسمان	بیان مسئله یا طرح سؤالاتی در خصوص مسائل جاری شهر از مدیریت شهری و درخواست پاسخگویی
شناخت شهر	گزارش شناخت وضع موجود در قالب متن نقشه یا اینفوگرافی
اسناد مرکز	آیین‌نامه‌ها، فرم‌ها، دفترچه‌های راهنما و سایر مستندات مربوط به شیوه فعالیت مرکز

با توجه به هزینه‌های زیست محیطی استفاده از کاغذ، متن کلیه اسناد، گزارش‌ها و طرح‌های پژوهشی تهیه شده در مرکز به نشانی rctabriz.ir قابل دسترسی است.